

*до 125-річчя від дня народження
Валер'яна Підмогильного*

У КУЛЬТУРНОМУ ТИГЛІ

**МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ, РЕГІОНАЛІЗМ, ФРОНТИР
У СВІТЛІ ЛІТЕРАТУРНОЇ ЕКЗИСТЕНЦІЇ ТА РЕЦЕПЦІЇ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

***У культурному тиглі: мультикультуралізм,
регіоналізм, фронтир у світлі літературної
екзистенції та реценції***

***Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції
до 125-річчя від дня народження Валер'яна
Підмогильного***

25 лютого 2026 року, м. Дніпро

УДК 821.161.2.09(06)

У11

Редакційна колегія: Олійник Н.П. (голова), Шаф О.В. (відповідальна за випуск), Кропивко І.В., Гонюк О.В., Корнілова К.О., Резніченко Ю.О., Кедич Т.В., Сидоренко О.Ю.

*Друкується відповідно до рішення вченої ради факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
(протокол №7 від 24.03.2026)*

У11 У культурному тиглі: мультикультуралізм, регіоналізм, фронтир у світлі літературної екзистенції та рецепції. Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції до 125-річчя від дня народження Валер'яна Підмогильного (25 лютого 2026 року, м. Дніпро) / Ред. кол. Н. П. Олійник (голова). Київ: Український письменник, 2026. Вип. 1. 256 с.

У збірнику вміщено матеріали V Всеукраїнської наукової конференції, приуроченої до 125-річчя від дня народження Валер'яна Підмогильного (25 лютого 2026 року, м. Дніпро), у яких осмислюються проблеми мультикультуралізму, ідентичності, географічних і культурних фронтирів у світовому та регіональних контекстах, а також запропоновано поліметодологійні інтерпретації прози В. Підмогильного, його мовотворчості.

За зміст статей, точність цитування, а також за дотримання академічної доброчесності відповідальність покладено на авторів.

© Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 2026

© Колектив авторів, 2026
ISBN 978-966-579-617-6

Світлій пам'яті

Ніні Іванівни Зверталюк (1933-2025)

присвячуємо це видання

ЗМІСТ

<i>Сергій Оковитий</i>	Вітальне слово.....	6
<i>Ірина Попова</i>	Культурний код Валер'яна Підмогильного.....	7

УКРАЇНА У СВІТОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ВИЯВИ Й РАКУРСИ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ

<i>Людмила Тарнашинська</i>	Україна між Сходом і Заходом: Ad Fontes (траекторія інтелектуальної інтуїції та філософської візії (по)межової ситуації й національної свідомості в працях українських дослідників).....	11
<i>Дмитро Чистяк</i>	Творчість Тараса Шевченка у франкомовному літературному процесі: здобутки, проблеми та перспективи.....	24
<i>Тетяна Мейзерська</i>	«Сицилійський текст» у романі Марини Манченко «Гіркі апельсини».....	32
<i>Тетяна Шевченко</i>	Дзуйхіцу у творчості Сей Сьонагон і Галини Пагутяк: практики творчого наслідування.....	41
<i>Тетяна Богайчук</i>	Українська поезія війни як терапевтичний ресурс у сучасному педагогічному дискурсі.....	47

СВІТОВІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ КОНТЕКСТИ (ЖИТТЄ)ТВОРЧОСТІ

ВАЛЕР'ЯНА ПІДМОГИЛЬНОГО

<i>Людмила Рева- Лєвшакова</i>	Французькі переклади Валер'яна Підмогильного	56
<i>Денис Боборикін</i>	Французький код українського урбанізму: перекладацька лабораторія Валер'яна Підмогильного як простір культурного трансферу.....	61
<i>Микола Луцій</i>	Валер'ян Підмогильний, Нью-Йоркська група та екзистенційна традиція в українській діаспорі....	70
<i>Олена Аліванцева</i>	Доля і спадщина Валер'яна Підмогильного крізь призму діяльності музею «Літературне Придніпров'я».....	75

<i>Анастасія Теплякова</i>	Штрихи до психологічного портрета Валер'яна Підмогильного (за мемуарами, епістоляріями, художніми творами сучасників).....	81
<i>Андрій Майборода</i>	Листи Валер'яна Підмогильного як феномен епістолярної творчості (синтаксичний аспект)....	89

ПОШУК ІДЕНТИЧНОСТІ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

<i>Liudmila Harmash</i>	Literature of Displacement: the Topography of the “Own / Other” and the Formation of Transit Identity (based on Svitlana Tkachenko’s novel “The Night was”).....	99
<i>Світлана Євтушенко</i>	Міграційний дискурс як чинник трансформації гібридної ідентичності (на матеріалі мемуарів Салмана Рушді «Knife: Meditations After an Attempted Murder»).....	106
<i>Поліна Горелова</i>	Позбавлення та набуття ідентичності в умовах кінця світу: рефлексія колонізованих народів у постапокаліптичній літературі (на прикладі роману С. Тараторіної «Дім солі» та діалогії В. Райса «Moon»).....	110
<i>Світлана Мартинова</i>	Іван Сокульський у радянських таборах: «Мое перебування тут сприймаю як здобування духовності».....	120
<i>Інна Юрова</i>	Концепти денационалізації та загибелі традиційного українського села в прозі Сергія Осоки.....	126
<i>Артем Ключев</i>	Пошук «національного» і «транснаціонального» в біографічних стратегіях сучасних англомовних авторів.....	130

ФРОНТИРИ В ІСТОРІЇ ТА ЛІТЕРАТУРІ: МАПИ ГЕОГРАФІЧНІ ТА МЕНТАЛЬНІ

<i>Галина Мартинюк</i>	Міф як шлях до фронтиру: Полісся та Волинь у повісті «Озерний вітер» Юрія Покальчука....	141
<i>Наталія Кобилко</i>	Концепт пам'яті в містичному трилері Юлії Черніньки «Спадок на кістках».....	146

<i>Олександр Кирильчук</i>	Постколоніальна стратегія в історичних детективах Андрія Кокотюхи.....	152
<i>Віктор Куцев</i>	«Описати війну»: тематика та поняття травми з гендерної перспективи на основі творів Олени Грицьок та Крістофа Брумме.....	158
<i>Ольга Шаф</i>	Поетика екоурбаністичного простору в романі «НепрОсті» Тараса Прохаська.....	164

ПРОЗА ВАЛЕР'ЯНА ПІДМОГИЛЬНОГО В ДЗЕРКАЛІ СУЧАСНОСТІ: ПОЛІФОНІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОГО ПРОЧИТАННЯ

<i>Світлана Луцій</i>	Пророцтва, що стали реальністю: творчість Валер'яна Підмогильного крізь призму сучасності.....	171
<i>Наталія Бугрій</i>	Екзистенціалізм у творчості Валер'яна Підмогильного й виклики сучасності.....	178
<i>Ігор Павлюк</i>	Національне й постнаціональне в літературі в контексті роману «Місто» Валер'яна Підмогильного (окопний дискурс).....	183
<i>Тетяна Ткаченко</i>	Громадянський вимір ідентифікації в малій прозі Валер'яна Підмогильного.....	188
<i>Ольга Харлан</i>	Географія ізоляції та ментальна карта кризи в оповіданні Валер'яна Підмогильного «В епідемічному бараці».....	195
<i>Фелікс Штейнбук</i>	Непереможні маргінеси сексуальності в «Невеличкій драмі» Валер'яна Підмогильного..	202
<i>Катерина Корнілова</i>	Любов і тілесність у прозі Валер'яна Підмогильного як вияв модерністської естетики..	209
<i>Ірина Кропивко</i>	Ситуація фронтиру та колективне несвідоме як предмет художнього осмислення в «Третій революції» Валер'яна Підмогильного.....	216
<i>Наталія Олійник</i>	Жанрові параметри повісті Валер'яна Підмогильного «Остап Шаптала».....	226

<i>Олександра Гонюк</i>	Екзистенційно-онтологічні виміри повісті Валер'яна Підмогильного «Остап Шаптала».....	234
<i>Юлія Резніченко</i>	Художній світ оповідання «З життя будинку» Валер'яна Підмогильного.....	240
<i>Ольга Тимофєєва</i>	Особливості психологізму в «Повісті без назви» Валер'яна Підмогильного.....	245

Світлана ЄВТУШЕНКО

кандидатка філологічних наук,

*доцентка кафедри української літератури, компаративістики і
грінченкознавства*

*Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
м. Київ*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8919-3245>

**МІГРАЦІЙНИЙ ДИСКУРС ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ
ГІБРИДНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
(НА МАТЕРІАЛІ МЕМУАРІВ САЛМАНА РУШДІ «KNIFE:
MEDITATIONS AFTER AN ATTEMPTED MURDER»)**

Міграція як соціальне явище сприяє модифікації існуючих звичаїв і традицій, визначає расові характеристики історичних народів (у довгостроковій перспективі), слугує емансипації та просвіті індивідуальної людини. Сучасні міграції зумовлені різними причинами, серед яких відзначають релігійні й політичні переслідування, війни, голод, природні катастрофи, економічні чинники тощо. На відміну від минулих переміщень з їх насильницьким витісненням або підкоренням одного народу іншим, теперішні в більшості випадків відзначаються характером «мирного проникнення» (Р. Парк).

М. Гібернау диференціює різні типи іммігрантів залежно від їх етнічної ідентичності: (1) іммігранти культурно й соціально-економічно подібні до більшості в суспільстві-господарі (британці в Новій Зеландії і США, німці в Австрії); (2) іммігранти (у минулому дискриміновані й схильні до формування етнічних громад) цілком інтегровані в суспільство-господар (ірландці у Британії, поляки в США); (3) іммігранти з акцентуацією на особливостях власного фенотипу, відмінного від більшості населення, та перебування у відносно замкнених етнічних громадах (азіати в Британії, латиноамериканці в США, турки в Австрії). Окрема категорія іммігрантів, як-от сезонні іммігранти, перебуває у країні-господарі протягом певного обмеженого часу [1, с. 86]

Інтенсивність впливу міграції на національну ідентичність залежить від кількості іммігрантів у країні, тривалості імміграції, етнічної ідентичності іммігрантів, умінь і соціально-економічного

© Свтушенко С., 2026.

становища іммігрантів у суспільстві-господарі, ставлення до імміграції й законодавства країни-господаря, готовності (або браку її) іммігранта інтегруватися в культуру, мову і цінності суспільства-господаря, ставлення іммігрантів до компонентів національної ідентичності суспільства-господаря та загальній моделі інтеграції в кожній конкретній країні.

М. Гібернау виділяє декілька чинників, які переважають у країні-господарі й серед іммігрантів та впливають на асиміляцію, геттоізацію та полікультурність: (1) відкритий або зафіксований характер національної ідентичності; (2) ступінь культурної та релігійної толерантності в суспільстві-господарі; (3) економічні, громадянські й політичні права, надані іммігрантам у кожній конкретній країні; (4) наявні для іммігрантів можливості інтегруватися й брати участь у політичному, соціальному, культурному й економічному житті суспільства-господаря; (5) значення, яке домінуюча етнічна група приписує фенотипній відмінності як маркеру етнічної ідентичності; (6) ставлення етнічних громад до культури мови, цінностей, релігії і способу життя суспільства-господаря; (7) значення, якого етнічні групи надають повній інтеграції в суспільство-господар.

Останнє твердження є особливо вагомим для нашої роботи, адже від ступеня «готовності інтегруватися» та міри «сумісності між двома «вірностями» і двома «ідентичностями», пов'язаними з країною походження, і з країною-господарем, залежить поява «транснаціональної ідентичності» / гібридної ідентичності, що властива іммігрантам і відображена в текстах транскультурних письменників [1, с. 87].

Тема імміграції є центральною в житті і творчості англо-індійського письменника Салмана Рушді, оскільки особистий досвід переміщення з Індії до Великої Британії, а згодом і до США став одним із вагомих чинників формування його гібридної ідентичності: *«Він – емігрант. Він – один із тих, хто опинився у місці, далекому від того, звідки починалося його життя»* [2, с. 62].

Мігрування, як добровільне, так і вимушене, у випадку Салмана Рушді – це і зміна місця проживання, і формування нової ідентичності, і трансформація письменницької стратегії під впливом інокультурних контекстів. Життєвий і творчий імміграційний досвід письменника підтверджує неминучість змін особистості в результаті опанування досвіду інших культур.

Феномен імміграції цікавить Салмана Рушді не лише через суб'єктивний досвід, а й через глобальність міграційних процесів та

пов'язані з ними суспільні проблеми: *«У вік міграції мільйони переселених «я» зіткнулися з величезними негараздами, проблемами безпритульності, голоду, безробіття, хвороб, переслідування, відчуження, страху»* [2, с. 62].

Досвід імміграції висвітлено в багатьох художніх творах Салмана Рушді, зокрема в «Сатанинських віршах», «The Ground Beneath Her Feet», «Fury» та збірці оповідань «East, West». Приміром, у романі «The Ground Beneath Her Feet» автор долучає глибинний конфлікт між ідеєю дому / коренів та ідеєю чужини / міражу шляху до таких вічних категорій, як добро і зло, сенс і безсенсовість тощо. Він припускає, що подібний конфлікт обумовлений не тільки зовнішніми обставинами, а й існуванням душ «щасливих або проклятих, які народжені неприкаяними, які лише наполовину належать родині, місцю, нації, расі» [4]. На відміну від прихильників стабільності, вони не бояться невизначеності, швидкоплинності, змін і вирушають у мандрівку, руйнуючи «табу проти невикоріненості» [4].

Міграційний досвід письменника також розкрито в мемуарах «Джозеф Антон: мемуари» (2012) і «Knife: Meditations After an Attempted Murder» (2024). У мемуарах «Джозеф Антон» проаналізовано причини глибокої екзистенційної кризи емігранта, серед яких найвагоміші – «гріх чужоземності», відчуття себе «іншим», відчуження, втрата зв'язку з коренями (місця, громади, культури й мови) та «прокляття подвійної неприкаяности» [2, с. 31]. Хоча авторові поталанило більше, ніж іншим емігрантам, «великою» для нього проблемою тривалий час залишалася «проблема автентичності»: *«Переселене “я” невідвратно стає різнорідним замість однорідного, належачи більше ніж до одного місця, а також стає множинним, а не одиничним, відгукуєчись на більше ніж один спосіб буття, на більше ніж щось усереднене. Чи можливо бути – стати хорошим у житті – не безкорінним, а багатокорінним? Не страждати від втрати коріння, а одержувати користь від їхнього надлишку?»* [2, с. 63].

Письменникові довелося подолати складний шлях довжиною в тринадцять років задля усвідомлення «хто він такий є». Прийняття нового гібридного «я», що ґрунтується на поєднанні індійської та британської свідомостей, не лише посприяло подоланню екзистенційної кризи, а й позитивно вплинуло на письменницьку діяльність Салмана Рушді.

«Питання належності» як «велика, дражлива» тема для будь-якого емігранта все одно періодично спливає: *«Хто вони такі, до чого*

й до кого вони належать? А чи, може, сама думка про належність – це пастка, клітка, звідки вони зуміли втекти?» [2, с. 111]. Салман Рушді дійшов висновку, що потрібно ставити питання не про місце чи коріння, а про любов: «Кого ти любиш? Що ти можеш покинути чи залишити, а за що тобі обов'язково треба триматися? Де твоє серце сповнюється найбільшим почуттям?» [2, с. 111].

У мемуарах «Ніж: Роздуми після замаху на вбивство» (*Knife: Meditations After an Attempted Murder*) «питання належності» отримує остаточне вирішення, адже іммігрантський досвід автора засвідчує неминучість існування множинної свідомості: «*But I am from India originally. From a secular Indian Muslim family. I have an Indian mind and later a British mind and now, maybe, yes, also an American mind*» [3].

Формування американської свідомості, пов'язане з переїздом до Нью-Йорку у 2000-х роках, було зумовлене бажанням письменника звільнитися з-під цілодобової поліцейської охорони й почати жити нормальним життям. Обрання цього шляху – «шляху свободи» – неминуче додало ще один складник до його гібридної ідентичності.

Варто зазначити, що на початкових етапах еміграції прийняття множинної свідомості викликало в письменника певний опір, а з набуттям тривалого еміграційного досвіду прийшло усвідомлення значущості цього травматичного минулого, адже саме «нещастя нашого минулого» роблять нас «тими, хто ми є зараз» [3].

Отже, аналіз імміграційного досвіду англо-індійського письменника Салмана Рушді доводить зв'язок між міграцією та формуванням гібридної ідентичності, що супроводжується травматичним подоланням минулого.

Список використаних джерел

1. Гібернау М. *Ідентичність націй*. Київ: Темпора, 2012. 304 с.
2. Рушді С. *Джозеф Антон: спогади*. Київ: Вид-во Жупанського, 2014. 728 с.
3. Rushdie Salman *Knife: Meditations After an Attempted Murder*. [Vintage](https://www.vintage.com), 2024. 227 p.
4. Rushdie Salman *The Ground Beneath Her Feet*. New York: Henry Holt, 1999. 575 p.